

Anna Pomierny-Wąsińska, promotor: prof. dr hab. Halina Manikowska

Instytut Historii im T. Manteuffla

Przestrzeń miejska w późnośredniowiecznej, komunalnej Florencji – seminarium warsztatowe

W ramach projektu doktorskiego:

Przestrzeń miejska późnośredniowiecznej Florencji: wyobrażenia i percepcja.

Międzynarodowe badania poświęcone historii Florencji stanowią jedną z najważniejszych platform kształtowania i wymiany nowych metod, nurtów i idei w historiografii późnego średniowiecza i renesansu. Badacze przestrzeni miejskiej Florencji skupiali się na normatywnym porządkowaniu i konstruowaniu przestrzeni (prawa budowlane, rozwój urbanistyki), poszczególnych punktach w topografii i ich historii (pałace miejskie, świątynie, place i siedziby instytucji), roli rytuału w wartościowaniu i hierarchizacji przestrzeni miejskiej. Szczegółowe badania były prowadzone w celu zrekonstruowania przestrzeni wspólnot miejskich (dzielnice, contrady, gonfalony, parafie i sąsiedztwa, skupiska zawodowe). W ostatnich dziesięcioleciach zainteresowanie badaczy wzbudziła również przestrzeń *gender* oraz dostęp do przestrzeni publicznej różnych grup społecznych.

Wyobrażenia przestrzeni miejskiej Florencji badano przede wszystkim na jej przedstawieniach plastycznych, a także, i w mniejszym stopniu, opisach miasta, kronikach i zachowanych pochwałach miasta, utworach literackich, zatem w tekstach po części elitarnych i nienależących do tekstów użytkowych. Niemal każde z tych pól jest uprawiane przez badaczy odrębnej dyscypliny (historyków społecznych, kultury, historyków sztuki itd.) i mimo stałego unowocześniania problematyki i metodologii badawczych są w niewielkim stopniu ze sobą powiązane. Rezultatem tego jest pozostawienie poza zainteresowaniem ważnych kwestii i pominięcie całych serii niezwykle bogatych źródeł florenckich.

Podstawowe znaczenie prezentowanego podejścia badawczego leży w częściowej rewizji podejścia do przestrzeni miejskiej jako przedmiotu badań i wprowadzeniu do kwestionariusza badań nowej problematyki oraz niewykorzystanej dotąd dokumentacji źródłowej. Główne podstawy tej rewizji, to: 1) odejście od historii przestrzeni opartej na dziejach budowli i innych ważnych punktach topograficznych, a skupienie się na

sposobach kształtowania i wyrażania ich hierarchii w zmieniającym się, m.in. w związku z przeobrażeniami ustrojowo-politycznymi ładzie przestrzennym miasta oraz ich roli w ciągłym procesie konstruowania i użytkowania przestrzeni miejskiej; 2) odtworzenie i porównanie modeli definiowania przestrzeni pochodzących z różnych typów źródeł i od różnych ich wytwórców, w tym bardzo mocne zaakcentowanie wpływu na te matryce kultury notarialnej (źródła notarialne, sądowe, podatkowe, dokumentacja magistratur florenckich były dotąd w niewielkim stopniu brane pod uwagę w tych badaniach). W moich pracach pozwala to na wprowadzenie do kwestionariusza badawczego nowych problemów, ujętych w dwóch obszernych zagadnieniach: 1. Werbalne definiowanie i odwzorowywanie przestrzeni w źródłach normatywnych (prawodawstwo florenckie: komunalne, cechowe, kościelne itd.), notarialnych, dokumentacji różnych instytucji miejskich (rekonstrukcja, analiza, typologia) i ich wpływ na kształtowanie się „potocznych” (źródła podatkowe, sądowe, korespondencja prywatna, pamiętniki, *libri di famiglia*, akta notarialne) i literackich modeli określania i opisu przestrzeni miejskiej; 2. Indywidualne praktyki przestrzenne (ze względu na charakter źródeł, głównie odnoszące się do wyższych warstw społeczeństwa miejskiego) a języki przestrzeni miejskiej i systemy komunikacji społecznej.

Celem wystąpienia planowanego w ramach spotkania Zespołu Historii Kultury Staropolskiej jest: zaprezentowanie problematyki i bazy źródłowej doktoratu, kształtującej się w ramach postępów prac metody badania wyobrażenia przestrzeni miejskiej miasta późnośredniowiecznego oraz przedstawienie przebiegu i wstępnych wyników pierwszej kwerendy archiwalnej przeprowadzonej we Florencji w Archivio di Stato di Firenze (30 września – 30 listopada 2015). Podczas referatu, w części seminaryjnej, zostaną przedstawione wybrane teksty źródłowe.